

Indeks delovne zmožnosti zaposlenih v domovih za starejše občane

Jernej Hren dr.med., specialist MDPŠ

Mentor: Prim. dr. Tihomir Ratkajec, dr. med, specialist
MDPŠ

Cilj

Cilj raziskave je bil ugotoviti,

- kakšen je indeks delovne zmožnosti pri zaposlenih v petih domovih za starejše občane,
- kakšne so razlike v delovni zmožnosti negovalnega in nenegovalnega osebja teh domov,
- kakšna je verjetnost za zmeren ali slab indeks delovne zmožnosti ob upoštevanju
 - starosti,
 - izgorelosti,
 - psihosocialnih dejavnikov in
 - bolečine v križu.

Metode

- Vzorec so predstavljali vsi zaposleni petih domov za starejše občane.
- Podatke smo pridobili s pomočjo vprašalnikov:
 1. vprašalnik o demografskih podatkih,
 2. vprašalnik o psihosocialnih tveganjih na delovnem mestu (Karasek),
 3. vprašalnik o izgorelosti na delovnem mestu (CBI),
 4. vprašalnik o indeksu delovne zmožnosti.

Analiza podatkov – uporabljene metode

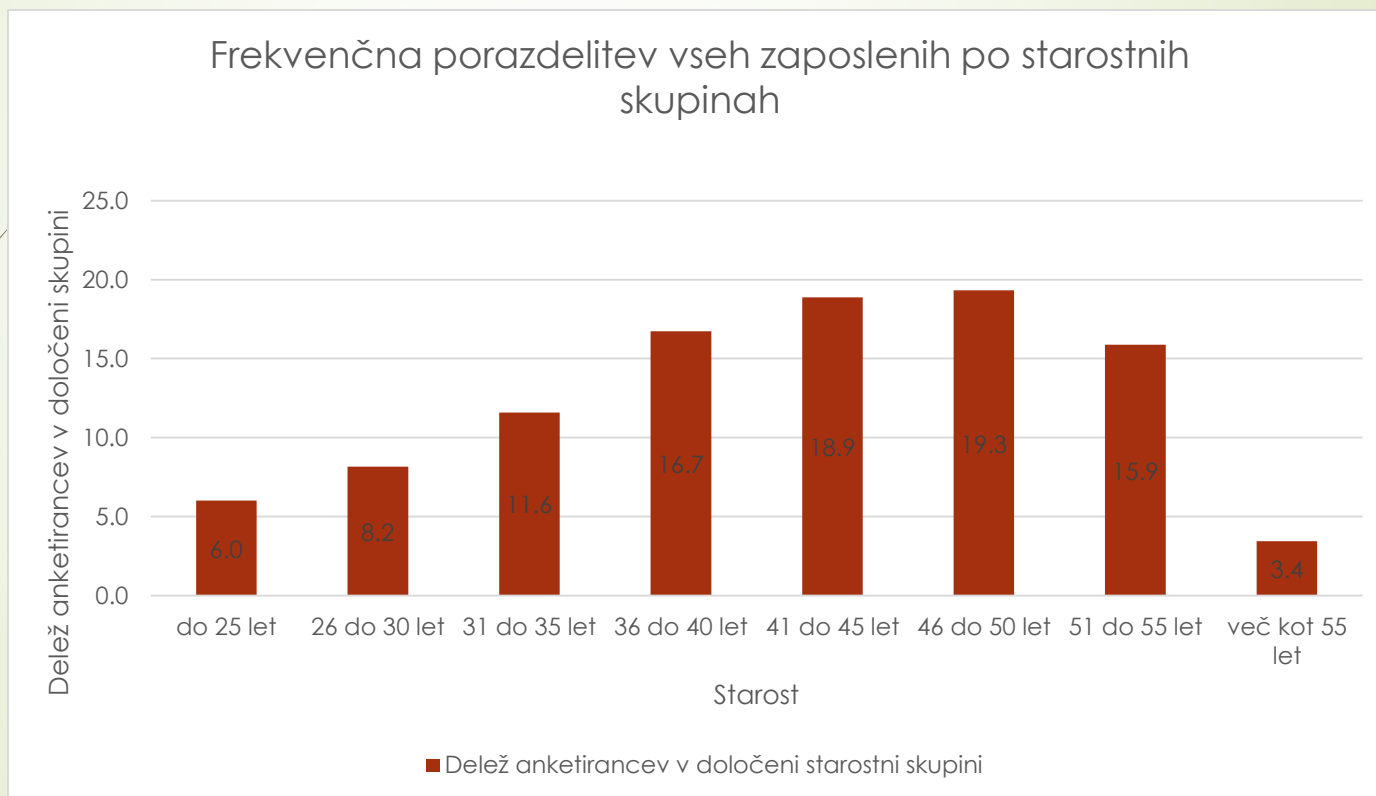
- Kruskal-Wallisov test, Fisherjev eksaktni test in Pearsonov hi kvadrat test;
- T-test za neodvisna vzorca, Mann-Whitneyjev test in Hi kvadrat test;
- Pearsonova korelacija;
- kontingenčna 2 x 2 tabela, metoda po Armitage-Berryju, Fischerjev eksaktni test.

Rezultati – demografski podatki

- ▶ Vprašalnike je vrnilo 233 zaposlenih (46,3 %), in sicer 203 ženske in 30 moških, od tega
 - ▶ 156 negovalcev (141 žensk in 15 moških),
 - ▶ 77 nenegovalcev (62 žensk in 15 moških).
- ▶ Povprečna starost anketirancev je bila 41,6 let:
 - ▶ negovalcev 41 let,
 - ▶ nenegovalcev 42,8 let.

Rezultati – demografski podatki

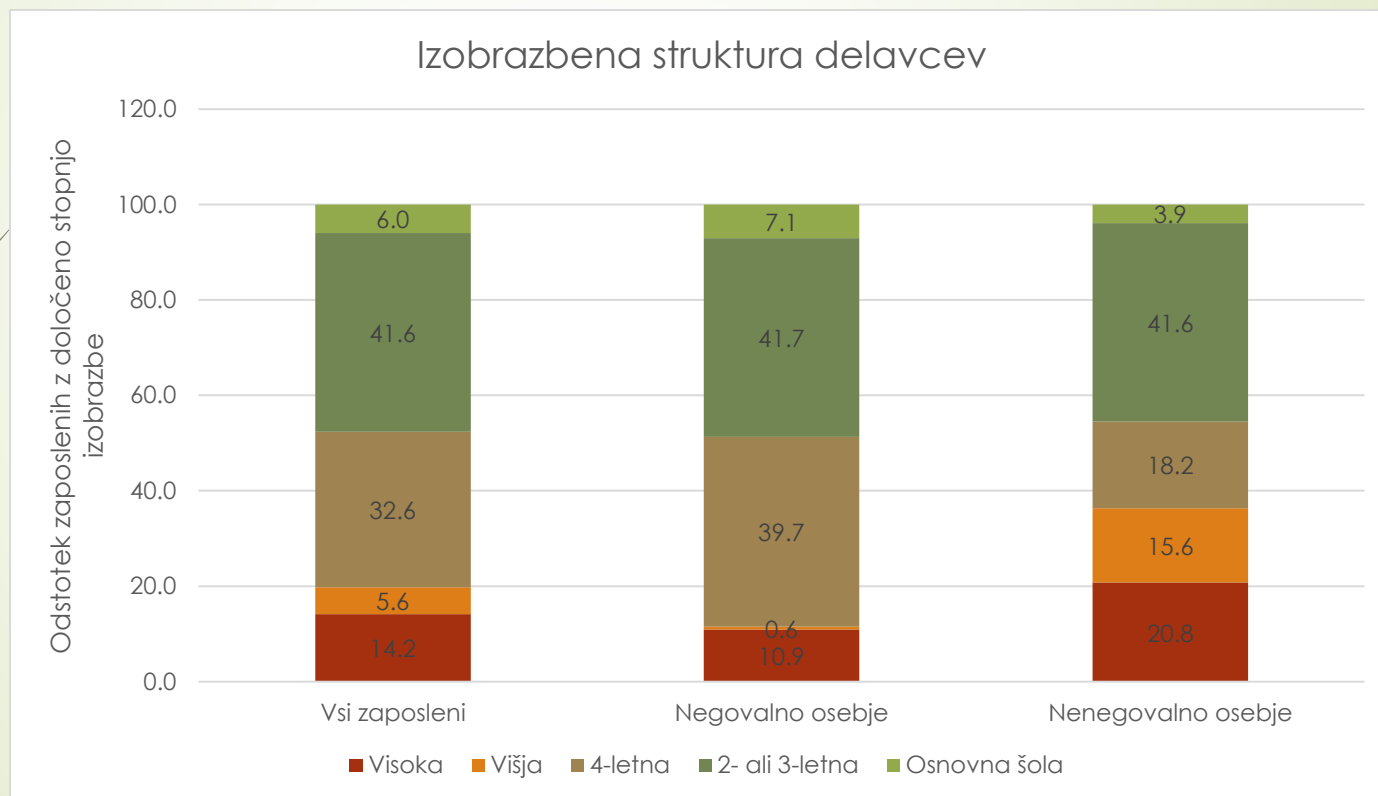

Rezultati – delovna doba

- ▶ Povprečna delovna doba vseh zaposlenih je bila 21 let.
 - ▶ Negovalcev 20,1 let,
 - ▶ nenegovalcev 22,9 let.
- ▶ Povprečna delovna doba na sedanjem delovnem mestu je bila 10,7 let.
 - ▶ Negovalcev 10,8 let,
 - ▶ nenegovalcev 10,3 leta.

Rezultati – izobrazba

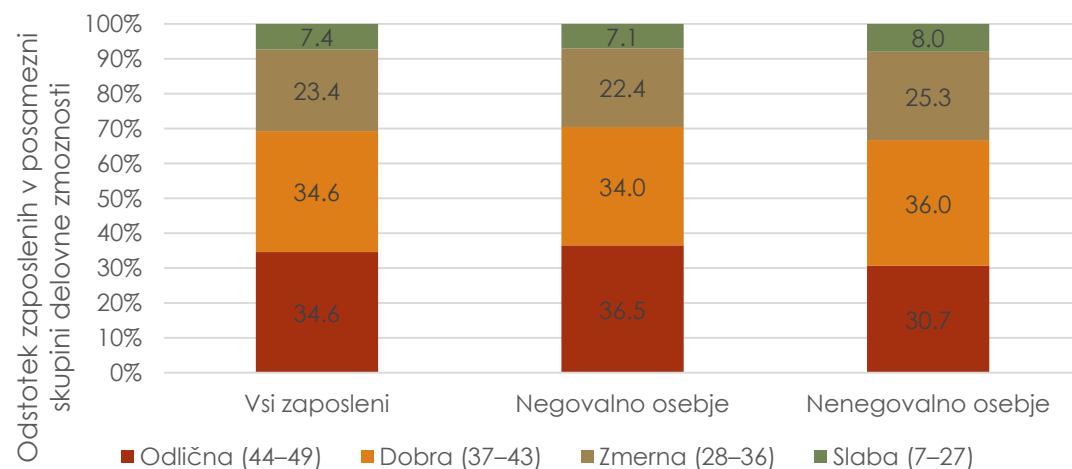
Primerjava negovalci – nenegovalci

- Skupini sta zelo podobni.
- Statistično značilna razlika med skupinama ($p < 0,05$) je le pri:
 - spolu,
 - povprečni delovni dobi,
 - izmenskem delu in nočnem delu,
 - kajenju,
 - pomanjkanju delavcev in
 - pomanjkanju odmorov.

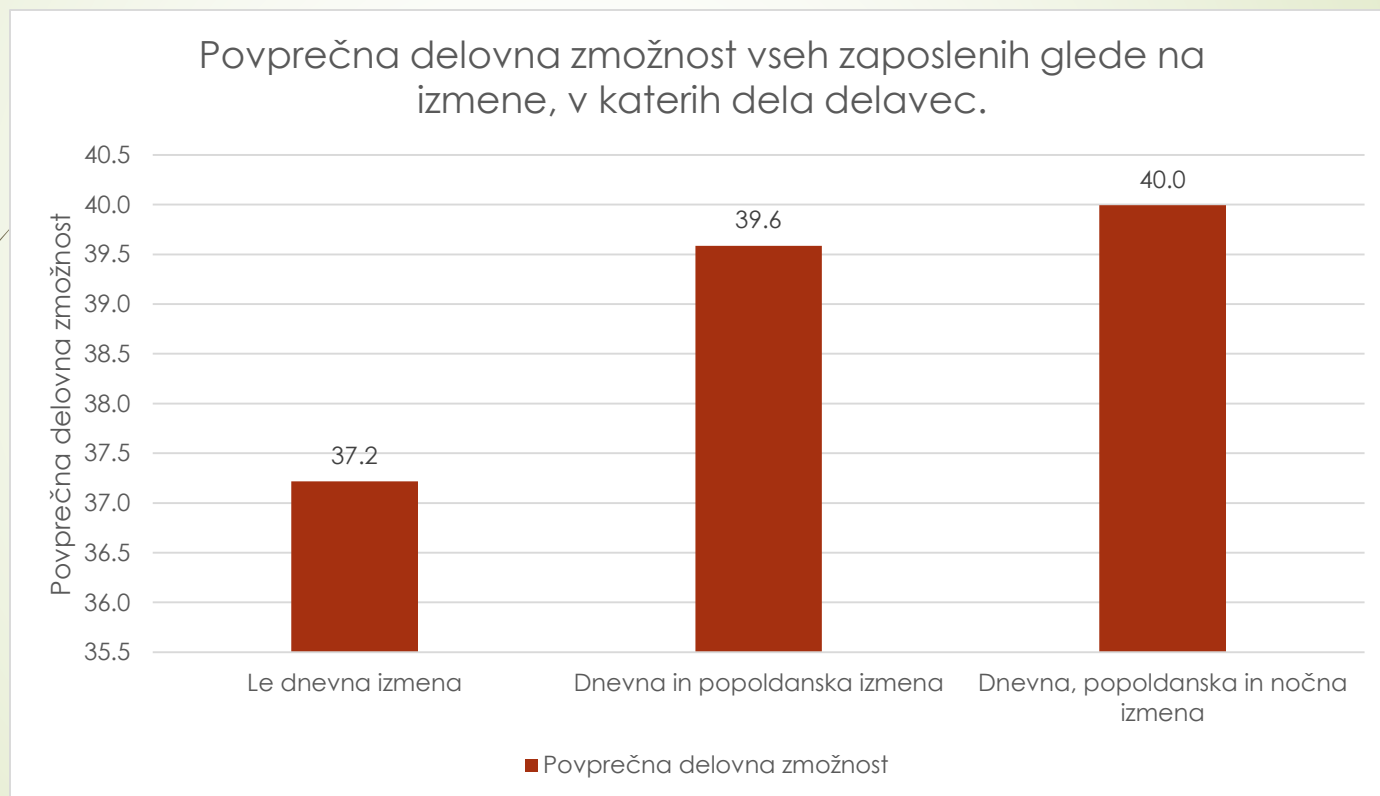
Indeks delovne zmožnosti (IDZ)

Spremenljivka	Povprečna vrednost IDZ	SD	M	Min.	Max.
Vsi zaposleni	39,2	6,9	40,5	16	49
Negovalci	39,2	7,1	40,5	16	49
Nenegovalci	39,2	6,7	41	21	49

Frekvenčna porazdelitev delovne zmožnosti zaposlenih v domovih za starejše občane po skupinah

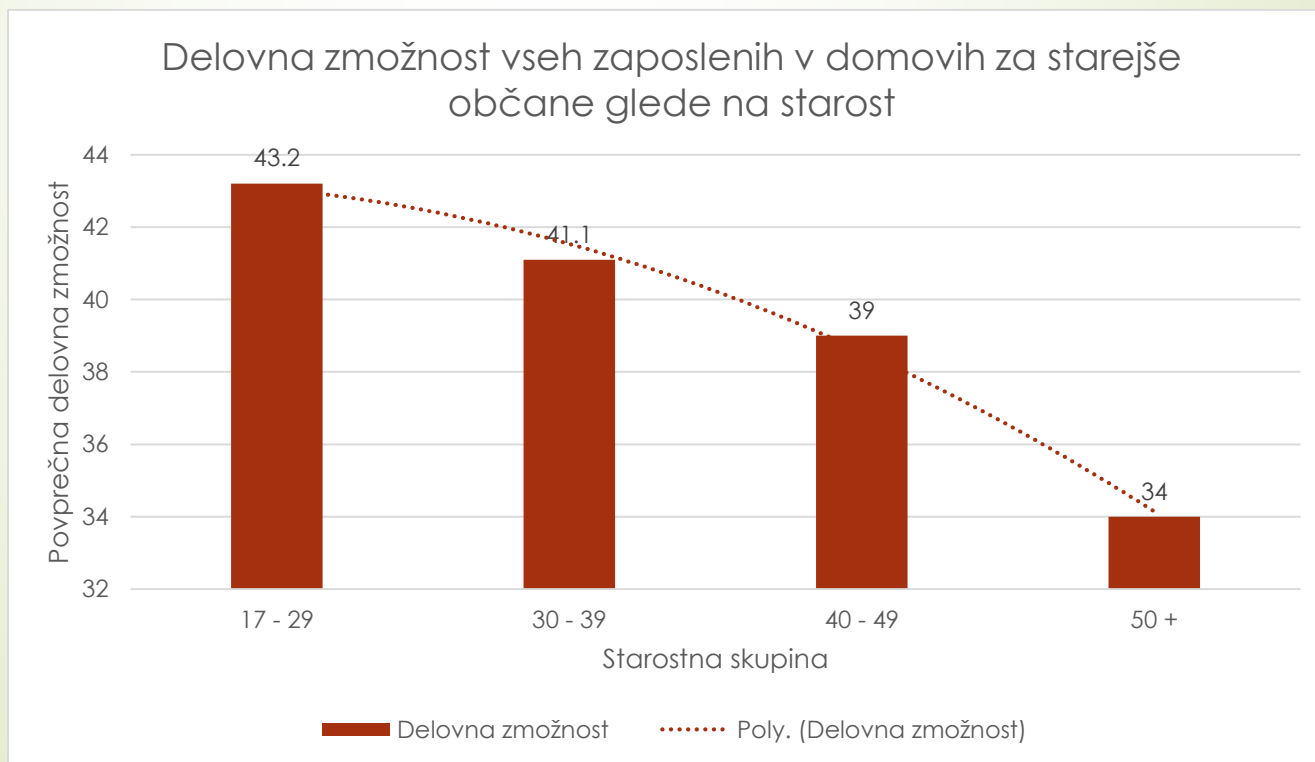
Indeks delovne zmožnosti in izmene dela

Indeks delovne zmožnosti glede na starost

- RO za zmeren ali slab IDZ pri delavcih starih 50 in več:

$$RO = 4,62 \text{ (95\% IZ = 2,42–8,79), } p < 0,01$$

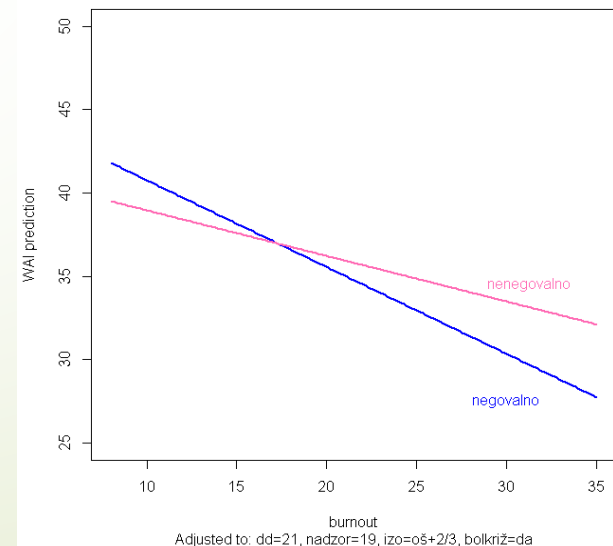

Indeks delovne zmožnosti in izgorelost

Spremenljivka	Povprečna vrednost seštevka izgorelosti	SD	M	Min.	Max.
Vsi zaposleni	17,1	6,2	16	8	35
Negovalci	17,2	6,4	16	8	35
Nenegovalci	16,8	5,9	16	8	33

- RO za zmeren in slab IDZ pri delavcih, ki so na vprašalniku o izgorelosti zbrali več kot 16 točk:

$$RO = 3,3 \text{ (95\% IZ = 1,83–5,95), } p < 0,01$$

Indeks delovne zmožnosti in zahteve

Spremenljivka	Povprečne zahteve	SD	M	Min.	Max.
Vsi zaposleni	14,2	2,2	14	7	19
Negovalci	14,2	2,3	14	8	19
Nenegovalci	14,3	2,1	14	7	19

- RO za zmeren ali slab IDZ pri delavcih, ki so na vprašalniku o zahtevah na delovnem mestu zbrali več kot 14 točk:

$$RO = 2,55 \text{ (95\% IZ = 1,44–4,52), } p < 0,01$$

Indeks delovne zmožnosti in nadzor nad delom

Spremenljivka	Povprečen nadzor	SD	M	Min.	Max.
Vsi zaposleni	18,6	1,9	19	11	22
Negovalci	18,7	1,7	19	13	22
Nenegovalci	18,6	2,3	19	11	22

- RO za zmeren ali slab IDZ pri delavcih, ki so na vprašalniku o nadzoru nad delom zbrali manj kot 19 točk:

$$RO = 1,54 \text{ (95\% IZ = 0,88–2,7), } p = 0,15$$

Indeks delovne zmožnosti in podpora sodelavcev

Spremenljivka	Povprečna podpora	SD	M	Min.	Max.
Vsi zaposleni	19	2,9	19	9	24
Negovalci	18,9	2,8	19	10	24
Nenegovalci	19,2	3,1	19	9	24

- RO za zmeren in slab IDZ pri delavcih, ki so na vprašalniku o podpori sodelavcev zbrali manj kot 19 točk:

$$RO = 2,53 \text{ (95\% IZ = 1,42–4,5), } p < 0,01$$

Indeks delovne zmožnosti in bolečina v križu

- ▶ V proučevani skupini je bilo 112 delavcev (48,1 %), ki v zadnjih 30-ih dneh niso imeli bolečin v križu in 121 delavcev (51,9 %), ki so v zadnjih 30-ih dnevih imeli bolečine v križu.

Spremenljivka	Povprečna vrednost IDZ	SD	M	Min.	Max.
Bolečina v križu NE	41,8	5,47	43	23	49
Bolečina v križu DA	36,8	7,29	37,75	16	49

- ▶ RO za zmeren ali slab IDZ pri delavcih z bolečino v križu v zadnjih 30-ih dneh:

$$RO = 4,09 \text{ (95\% IZ = 2,2–7,6), } p < 0,01$$

Indeks delovne zmožnosti in kajenje

- V proučevani skupini je bilo 161 nekadilcev (69 %) in 72 kadilcev (31 %).

Spremenljivka	Povprečna vrednost IDZ	SD	M	Min	Max
Nekadilci	39	7,4	40,25	16	49
Kadilci	39,8	5,9	41	18	49

- RO za zmeren ali slab IDZ pri delavcih, ki kadijo:

$$RO = 0,69 \text{ (95\% IZ = 0,37–1,29), } p = 0,28$$

Razprava – ugotovitve

- Nismo opazali razlike v povprečni vrednosti IDZ med negovalnim in nenegovalnim osebjem.
- V modelu linearne regresije se je pokazalo, da IDZ hitreje pada z izgorelostjo pri negovalcih.
- Nižji indeks delovne zmožnosti imajo zaposleni, ki delajo le dopoldne.
- IDZ pri vseh zaposlenih s starostjo hitro pada in to bistveno hitreje kot v ostalih evropskih državah.
- V skupini s slabim in zmernim IDZ je več zaposlenih kot v državah študije NEXT in manj kot na Hrvaškem.

Razprava – ugotovitve

- ▶ Izgorelost, večje zahteve na delovnem mestu in slabša podpora sodelavcev povečajo verjetnost za zmeren ali slab IDZ.
 - ▶ Možno je, da slab ali zmeren IDZ povzroča povečanje občutka izgorelosti, zahtev na delovnem mestu, slabše podpore in manjšega nadzora nad delom.
- ▶ Starost in bolečina v križu povečata tveganje za slab ali zmeren indeks delovne zmožnosti.
 - ▶ V teh primerih ni verjetnosti, da bi bila povezava v obratni smeri.

Razprava

- Slabosti raziskave:
 - zajeti niso bili zaposleni na dolgotrajni bolniški,
 - nismo povprašali o morebitni invalidski oceni,
 - na način, kot je bila raziskava izvedena, ni mogoče dokazati vzročnosti povezave.

Razprava

- Prednosti raziskave:
 - prva raziskava o IDZ v Sloveniji v neinvalidskih podjetjih,
 - rezultati so skladni z ugotovitvami drugih raziskovalcev,
 - možna je nadgraditev z ugnezdjeno analizo primerov in kontrol.

Zaključek

- ▶ Indeks delovne zmožnosti zaposlenih v domovih za starejše občane se s starostjo zmanjšuje hitreje kot v nekaterih drugih evropskih državah.
- ▶ Za slab ali zmeren IDZ je večja verjetnost ob prisotnosti izgorelosti na delovnem mestu, bolečine v križu in večanju zahtev na delovnem mestu.
- ▶ Manjša verjetnost je ob dobri podpori sodelavcev, in nakazano manjša verjetnost pri dobrem nadzoru nad delom.